

היום נלמד בעזרת ה':

הוריות דף ט

למדנו במשנה לדעת רבי יוסי הגלילי נשיא אינו חייב בקרבן עולה ויורד, ולכן פטור על שמיעת קול ועל ביטוי שפתיים ועל טומאת מקדש וקודשיו. כי חייבים עליהם קרבן עולה ויורד. לדעת רבי עקיבא נשיא חייב בקרבן עולה ויורד חוץ מעל שמיעת הקול (כי הוא לא מעיד על אחרים). הגמרא מבררת מה טעמו של רבי יוסי הגלילי לפטור נשיא מקרבן עולה ויורד?

אלא טעמא דר' יוסי הגלילי מהכא: נאמר בקרבן עולה ויורד "ואם לא תגיע ידו", "ואם לא תשיג ידו" דהיינו שאם אין לו כסף יביא קרבן זול יותר. ומכאן לומדים שדוקא אדם שיש לו מצבים שהוא מגיע לידי עניות או עשירות, חייב קרבן עולה ויורד. אבל לא נשיא (= מלך) וכהן משיח (= כהן גדול) שאינם יכולים לבוא לידי עניות אף פעם.

'נשיא' לא יכול להיות אף פעם עני, כי בקרבן של נשיא נאמר "ועשה אחת מכל מצות ה' אלוקיו" מי שאין על גביו אלא ה' אלקיו, כי הוא עשיר יותר מכולם וזהו המלך. ו'כהן משיח' לא יכול להיות אף פעם עני כי כתוב "והכהן הגדול מאחיו" ללמד שכהן גדול צריך להיות גדול מאחיו הכהנים בניו בכח בחכמה ובעושר. ו'אחרים' מוסיפים שגם לומדים מכאן שאם אין לכהן גדול כסף צריך 'לגדל אותו משל אחיו' כלומר הכהנים צרכים לת לו כסף כל אחד כפי עושרו, עד שהוא יהיה עשיר יותר מהכהן העשיר ביותר.

בעא מיניה רבינא מר"נ בר יצחק - נשיא שנצטרע מהו? מידחא דחי או מיפטר פטיר: מלך שנעשה מצורע ואינו ראוי להיות מלך. מה הדין לדעת רבי יוסי, אם כשהוא מצורע הוא עבר על עבירה שחייבים עליה קרבן עולה ויורד. האם הצרעת דוחה אותו לגמרי מהנשיאות וממילא הוא חייב קרבן, או שהצרעת פוטרת אותו באופן זמני מהנשיאות עד שיתרפא מצרעתו, ולכן גם כשהוא לא מכהן בפועל כמלך הוא פטור מקרבן.

אמר ליה - דילך או דגזא? האם הוא מביא את הקרבן מהכסף שלך או מאוצר המלכות? הרי הוא מביא את הקרבן מהאוצר, ואם כן עדיין הוא לא שייך בקרבן עולה ויורד כי הוא אף פעם לא יכול להיות עני.

*

תניא ר"ע אומר משיח פטור מכולן: גם כהן משיח פטור מקרבן עולה ויורד (ואם כן הוא פטור להביא קרבן על שלושת העבירות הנ"ל המנויות במשנה).

אמר רבא: רבא מבאר את טעמו של ר"ע. נאמר במנחת חביתין של כהן גדול (= קרבן מנחה מיוחד שכהן צריך להביא בכל יום, עשירית האיפה סולת) "זה קרבן אהרן ובניו", מכאן אנו לומדים שדוקא מנחת עשירית האיפה הזו חובה עליו להביא, ולא מנחת עשירית האיפה של קרבן עולה ויורד (למי שהוא עני בדלי דלות).

קושיא: ואימא כי ממעט ליה רחמנא מדלי דלות ומאי ניהו עשירית האיפה, אבל עניות ועשירות לא מעטיה רחמנא: אולי הפסוק ממעט אותו דוקא מקרבן מנחה של דלי דלות בתוך קרבן עולה ויורד, אבל לא מקרבן עניות שבתוך עולה ויורד שהוא ציפורים, וכן לא מקרבן עשירות שבתוך עולה ויורד שהוא בהמה.

תירוץ: לא סלקא דעתך וכו': כי כתוב בקרבן עולה ויורד "וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא **מאחת מאלה**" המתכפר באחת מתכפר בכולן, ושאין מתכפר באחת אין מתכפר בכולן.

קושיא: אלא מעתה: אם כן גם מה שנאמר בקרבן עולה ויורד "והיה כי יאשם **לאחת מאלה**" נאמר אותו דבר, שרק מי שמתחייב בכל אחת משלושת העבירות, מתחייב בכולן. ומי שאינו מתחייב בשלושתם, לא. אך הרי רבי עקיבא סובר שנשיא חייב קרבן בשתי עבירות מתוך השלושה (כי הוא פטור משמיעת הקול).

אב"י ורבא מתרצים: בפסוק של כפרה שנאמר בו "מאחת", סובר רבי עקיבא שיש לדרוש דוקא מי שמתחייב בכל סוגי קרבן עולה ויורד חייב להביא אותו ולא מי שאינו שייך בקרבן דלי דלות. אבל בפסוק של האשמה שנאמר בו "לאחת" סובר רבי עקיבא שאין לדרוש אותו שרק מי שמתחייב בכל שלושת האשמות (= העבירות) שמביאים עליהם קרבן עולה ויורד מתחייב בקרבן הזה.

ומאי שנא 'מאחת' דמשמע ליה? ומדע באמת רק את הפסוק של "מאחת" סובר רבי עקביא שיש לדרוש? כי התורה כתבה זאת בסוף הסוגים של הקרבן עולה ויורד, דהיינו בקרבן דלי דלות של עשירית האיפה. ללמד שרק מי שמתחייב בעשירית האיפה חייב קרבן עולה ויורד, ולא כהן משיח שאינו מתחייב בקרבן דלי דלות.

כי אם באמת מי שמתחייב רק בסוג אחד של הקרבן מתחייב בקרבן עולה ויורד (בסוג המסויים), מדוע לא כתבה התורה "מאחת מאלה" בקרבן עניות של ציפורים או בקרבן עשירות של בהמה!?

משנה: המשנה מפרטת את סוגי הקרבנות שמתחייבים בהם יחיד / נשיא / כהן משיח / ב"ד שהורו לציבור.

כל המצות שבתורה שחייבין על זדון כרת ועל שגגתן חטאת: אם חטא בהם היחיד עליו להביא קרבן חטאת כשבה או שעירה. ואם חטא בהם הנשיא (= מלך) עליו להביא שעיר. ואם חטא בהם כהן משיח (= כהן גדול), או שב"ד הורו לציבור בטעות לעבור עליהם, מביאים פר.

ובעבודת כוכבים: ובחטא של ע"ז, היחיד והנשיא והכהן משיח מביאים שעירה. וב"ד שהורו לציבור בטעות לעבוד ע"ז מביאים פר ושעיר, הפר לעולה והשעיר לחטאת.

אשם תלוי: יחיד ונשיא שספק אם חטאו (בחטא שבמזיד חייב כרת ובשוגג חטאת), חייבים להביא אשם תלוי. אבל כהן משיח שספק אם חטא, וב"ד שהורו לציבור לעבור על ספק איסור, פטורים מאשם תלוי. (והטעם למדנו לעיל כי כתוב באשם תלוי "על שגגתו אשר שגג" ללמד שרק מי שחטאו הוא בשגגת מעשה בלבד חייב אשם תלוי, ולא כהן משיח וב"ד שחייבים רק באופן של הוראה בהעלם דבר ושגגת מעשה)

אשם ודאי: יחיד ונשיא וכהן משיח שחטאו באחד מחמשת האיסורים שמביאים עליהם קרבן אשם ודאי (כגון אשם גזילות, אשם מעילות), חייבים להביא אשם. אבל ב"ד שהורו לציבור לעבור על אחד מהאיסורים הללו, פטורים מקרבן אשם. (והטעם כי כתוב בקרבן אשם "נפש". ויחיד נשיא ומשיח נכללים ב"נפש", אך לא ב"ד).

על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו: כלומר קרבן עולה ויורד שמביאים אותו על שלושת העבירות הללו, ב"ד פטורים מלהביא קרבן עולה ויורד אם הורו לציבור היתר באחת מהם. והיחיד והנשיא וכהן משיח שחטאו בהם חייבים קרבן עולה ויורד. (והטעם התבאר לעיל, כי אין ב"ד חייבים על עבירה שיש עליה קרבן שאינו קבוע דהיינו קרבן עולה ויורד. והנשיא וכהן משיח חייבים כי נאמר שם "נפש" וכנ"ל).

אמנם לגבי כהן משיח, אין לו חיוב קרבן על טומאת מקדש וקדשיו. דברי רבי שמעון. וכן לגבי נשיא אין חיוב קרבן על שמיעת הקול (כי מלך לא מעיד, כפי שלמדנו לעיל).

ומה הן מביאין? כלומר איזה קרבן הכהן משיח מביא בדברים שהוא חייב בהם? התשובה קרבן עולה ויורד. ומה הנשיא מביא בדברים שהוא חייב? לדעת ת"ק גם נשיא מביא קרבן עולה ויורד ולדעת רבי אליעזר הנשיא מביא שעיר:

נמרא: תניא - רבי שמעון היה נותן 'כלל': בקרבנות הללו.

כל שהיחיד באשם תלוי: כל עבירה שהיחיד מתחייב עליה אשם תלוי, הנשיא מתחייב עליה כמותו. אבל כהן משיח שעבר עליה או ב"ד שהורו לציבור לעבור עליה פטורים מלהביא קרבן.

וכל שהוא באשם ודאי: כל עבירה שיחיד חייב עליה אשם ודאי, הנשיא וכהן משיח חייבים כמותו, אבל ב"ד שהורו לעבור עליה פטורים מקרבן.

שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: על שלושת עבירות אלו (שחייבים עליהם קרבן עולה ויורד) בית דין פטורים מקרבן, אבל נשיא וכהן משיח חייבים. אלא שאין הנשיא חייב בשמיעת הקול, ולא כהן משיח בטומאת מקדש וקדשיו.

כל שהוא בעולה ויורד: כל עבירה שיחיד חייב עליה קרבן עולה ויורד, גם הנשיא חייב כמותו. אבל כהן משיח ובית דין פטורים. עד כאן הברייתא.

הא גופא קשיא: דברי רבי שמעון סותרים זה את זה. בהתחלה הוא אמר שעל שלושת העבירות שמתחייבים קרבן עולה ויורד, הכהן משיח לא חייב בטומאת מקדש וקדשיו. משמע שדוקא בטומאת מקדש וקדשיו הוא פטור, אבל בשמיעת

הקול וביטוי שפתים הוא כן חייב. ואילו לאחר מכן אמר רבי שמעון שכל עבירה שיחיד חייב עליה קרבן עולה ויורד, הנשיא כיוצא בו, אבל כהן משיח ובית דין פטורין. ואם הוא משווה את הכהן משיח לב"ד, זאת אומרת שדינם שווה. כמו שב"ד פטורים מכולם, כך גם כהן משיח. ואם כן שני הכללים הללו סותרים זה את זה!

רב הונא בריה דרב יהושע מתרץ: בהתחלה מדובר כשהמצב של הכהן משיח הוא דלות (= עניות) אבל לא דלי דלות. ואז הוא חייב להביא קרבן עולה ויורד של ציפורים על שמיעת הקול או ביטוי שפתיים. ואילו אחר כך מדובר שהמצב שלו הוא דלי דלות, שאז הוא היה אמור להביא מנחה עשירית האיפה, אך כהן משיח אינו מביא מנחה של עשירית האיפה מלבד המנחת חביתין שלו, כפי שאמר רבי עקיבא לעיל.

ורבי שמעון סובר כמו רבי עקיבא בדבר אחד וחולק עליו בדבר אחד. הוא סובר כמותו שכהן משיח אינו מביא מנחת עשירית האיפה מלבד מנחת חביתין שלו. אבל חולק בכך שלדעת רבי עקיבא אם הוא לא שייך במצב אחד של קרבן עולה ויורד הוא כבר לא שייך בשום מצב בקרבן הזה, אבל לדעת רבי שמעון אמנם הוא פטור מקרבן במצב של דלי דלות אבל הוא חייב במצב של עניות או עשירות.

למדנו במשנה - אלא שאין כ"ג חייב כו': על טומאת מקדש וקודשיו. דברי רבי שמעון.

אמר חזקיה מאי טעמא דר"ש? דכתיב "ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל": פסוק זה נאמר בעבירה של טומאת מקדש וקודשיו. ללמד שרק מי 'שקרבנו שוה לקהל' חייב על טומאת מקדש וקודשיו (קרבן עולה ויורד). כלומר מי שהקרבן הבא ביום כיפור על טומאת מקדש וקודשיו של עם ישראל, מכפר גם עליו. ואילו כהן גדול מתכפר בקרבן לעצמו. שהצבור מתכפר בשעיר, והכהן גדול בפר.

קושיא: א"כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל: אם כן גם הנשיא יפטר מלהביא קרבן עולה ויורד על טומאת מקדש וקודשיו. משום שבעבירה שחייבים עליה חטאת, הציבור (שחטאו בהוראת ב"ד) מביאים פר, ואילו הנשיא מביא שעיר. תירוץ: **שוה בכפרה דיוה"כ:** כי הוא מתכפר עם הקהל בשעיר של יום כיפור.

קושיא: א"כ כהנים נמי לא שוו לקהל בכפרה דיוה"כ: כי הם מתכפרים בפר של הכהן גדול. ואם כן גם הכהנים יפטרו מקרבן עולה ויורד על טומאת מקדש וקודשיו.

תירוץ: כהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה: כי אם הכהנים חטאו עם הציבור בהוראת ב"ד, הם מתכפרים בפר. קושיא: משיח נמי הא שוה בשאר מצות **דשנה:** כי אם הוא הורה לעצמו וחסא באותו הדבר שגם ב"ד הורו לציבור, הוא מתכפר בפר של הציבור.

ואם הנקודה היא מי שמתכפר עם הציבור בכל השנה, חוזרת השאלה מדוע כהן גדול פטור בטומאת מקדש וקודשיו?

אלא אמר רבא אימא הכי מי שחטאתו שוה ליחידים ומאי ניהו קהל: הפסוק "מתוך הקהל" מדבר על מי שחייב בחטא כמו שאר הקהל. דהיינו כל אחד מהקהל שחטא בשגגה במעשה בלבד (בלי הוראה) חייב חטאת, ואילו כהן גדול חייב רק עם קדמה הוראה שלו למעשה העבירה. (אבל נשיא חייב בחטאת על מעשה בלבד כמו הקהל).

למדנו במשנה - ר"א אומר הנשיא מביא שעיר וכו':

א"ר יוחנן לא אמר ר' אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו, הואיל ונאמר כרת בו כבקבועה: דוקא בחטא של טומאת מקדש וקודשיו הנשיא מביא שעיר במקום קרבן עולה ויורד. והטעם בגלל שבאיסור הזה חייב כרת במזיד. ורבי אליעזר סובר שכמו שעל כל עבירה שיש בה כרת במזיד וחטאת בשוגג, מביא הנשיא שעיר. כך גם כאן שיש על העבירה הזו כרת במזיד וקרבן עולה ויורד בשוגג, הנשיא מביא שעיר בשוגג. אבל על שבועת ביטוי ועל שמיעת הקול שאין כרת במזיד, הנשיא לא מביא עליהם שעיר.

אמר רב פפא: כך גם מסתבר לומר. משום שאם רבי אליעזר התכווין לומר שנשיא מביא שעיר על כל שלושת העבירות שמביאים עליהם קרבן עולה ויורד, אם כן הרי על עבירה שיחיד חייב עליה חטאת הנשיא מביא שעיר והכהן מביא פר. ומכיון שדינם שווה בכך שיש להם קרבן מיוחד על עבירה שחייבים עליה במזיד כרת ובשוגג קרבן, אם כן מדוע לא אמר רבי אליעזר גם שכהן גדול מביא פר על עבירה שיש עליה קרבן עולה ויורד?

אלא בהכרח, שהוא דיבר רק על טומאת מקדש וקודשיו. ולכן לא אמר שהכהן משיח חייב פר, כי הרי הוא פטור על טומאת מקדש וקודשיו.

אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא: מניין? אולי רבי אליעזר כן מדבר על כל שלושת העבירות של קרבן עולה ויורד, והסיבה שהוא לא אמר שגם כהן משיח חייב עליהם פר במקום קרבן עולה ויורד, בגלל שהוא סובר כרבי עקיבא שכהן משיח פטור לגמרי מקרבן עולה ויורד (כי הוא לא שייך בדלי דלות וכנ"ל).

א"ל - ור"ע מי פטר ליה מפר? אמנם רבי עקיבא פטר כהן משיח מלהביא קרבן עולה ויורד על העבירות הללו (שמיעת קול וביטוי שפתיים), אך האם הוא פטר אותו מלהביא עליהם פר? לא! ולכן רבי אליעזר היה צריך לומר שכהן משיח מביא פר על העבירות הללו.

ומכך שלא אמר זאת, בהכרח שהוא סובר כר"ש שכהן משיח כן חייב קרבן עולה ויורד על שמיעת הקול וביטוי שפתיים, (חוץ מטומאת מקדש וקודשיו). ובגלל שרבי אליעזר דיבר רק על טומאת מקדש וקודשיו הוא לא הזכיר את הכהן גדול וכנ"ל.

ותו לא מידי: ואין להשיב על כך יותר.

*

א"ר יוחנן מודה ר' אליעזר שאין מביא אשם: הנשיא לא מביא אשם תלוי על ספק אם חטא בטומאת מקדש וקודשיו. (בגלל שאשם תלוי בא רק על חטא שאם עושים אותו בוודאות חייבים קרבן קבוע, ולא על חטא שחייבים עליו קרבן עולה ויורד).

תני תנא קמיה דרב ששת - אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו: שלא כדברי רבי יוחנן.

אמר ליה: אמר לו רב ששת - מי התנא שאמר שנשיא מביא שעיר על טומאת מקדש וקודשיו? זהו ר' אליעזר. וטעמו בגלל שחייבים על טומאת מקדש כרת במזיד, כמו שחייבים על עבירה שמביאים עליה חטאת קבועה. אך הרי רבי יוחנן אמר שר' אליעזר מודה שאין מביאים על זה אשם תלוי! ולכן קשה על הברייתא הזו. (למרות שרבי יוחנן היה אמורא, הסברא שלו היתה מוסכמת בבית המדרש. מגן גבורים)

הדרן עלך הורה בהן משיח 👍

פרק שלישי. משנה: כהן משיח שחטא: כשהוא מכהן בכהונה גדולה, ולפני שהספיק להביא את הקרבן הוא עבר ממשרתו. וכן נשיא שחטא כשהוא מלך ואחר כך עבר ממלכותו. עליהם להביא את הקרבן כפי שהיו ראויים להביא בשעה שחטאו. דהיינו הכהן משיח מביא פר, והנשיא מביא שעיר.

אמנם כהן משיח שעבר ממשוחותו ואחר כך חטא, וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא. כאן רק הכהן משיח נשאר בקדושתו לעולם ולכן הוא מביא פר, אבל הנשיא חוזר להיות כהדיוט.